

(...)

V. Posouzení věci Soudem

V. 1 Právní rámec

[226] Soud se podrobně zabýval právním rámcem rozpouštění politických stran v rozsudku č. *Dělnická strana I*, zejména v jeho odstavcích 37–69. Na tento rozsudek nyní pro stručnost zcela odkazuje.

[227] Pouze krátce Soud připomíná, že politické strany mají v zastupitelské formě demokracie svůj nezastupitelný význam, proto požívají zvýšené ochrany. Zásah do práva sdružovat se v politických stranách je možný pouze na základě zákona, v zájmu bezpečnosti státu, veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, předcházení trestným činům nebo pro ochranu práv a svobod druhých. Vždy se musí jednat o zásah, který je nezbytný v demokratické společnosti.

[228] Důvod k rozpouštění politické strany vyplývá z kumulativního splnění několika podmínek: 1) zjištěné chování politické strany je protiprávní, 2) je této straně přičitatelné, 3) představuje dostatečně bezprostřední hrozbu pro demokratický právní stát a 4) zamýšlený zásah je přiměřený sledovanému cíli, tzn. není narušena proporcionalita mezi omezením práva sdružovat se v politických stranách a zájmem společnosti na ochraně jiných hodnot.

[229] Vláda nese v řízení o návrhu na rozpouštění politické strany břemeno tvrzení a břemeno důkazní. Její povinností spojenou s aktivní legitimací je, aby konkrétní poznatky o činnosti politické strany neslučitelné s § 4 zákona o politických stranách dostatečně věrohodně a přesvědčivě s návrhem konkrétních důkazů prokazujících její tvrzení předložila Soudu. Ten je přes formální neexistenci dispoziční zásady v daném typu řízení rozsahem návrhu vázán, přičemž výjimku z této vázanosti představuje např. posouzení skutečností, které vyjdou najevo až při projednávání návrhu.

[230] Při hodnocení kritéria proporcionality Soud připomíná, že kromě rozpouštění zná Zákon rovněž možnost pozastavení činnosti politické strany. Je pak věcí zejména vlády a případně prezidenta republiky jakožto jediných subjektů aktivně legitimovaných v tomto typu řízení, aby vždy velmi pečlivě vyhodnotili, jaké rozhodnutí budou od Soudu požadovat, tj. zda rozpouštění anebo pozastavení činnosti strany. Toto rozhodování Soudu totiž představuje nesporný zásah do svobodné soutěže politických stran a je proto nutno je vykládat restriktivním způsobem. Navrhovatel by proto měl již před podáním samotného návrhu velmi pečlivě hodnotit, zda jsou v tom kterém konkrétním případě naplněny nejen výše zmíněné podmínky protiprávnosti a přičitatelnosti, nýbrž také bezprostřednosti hrozby, její závažnosti, intenzity, škodlivosti, rozsahu, délky atp.

[231] Vláda (příp. prezident) by přitom měla zejména zvážit, zda se v konkrétním případě jedná o trvající jednorázové protiprávní jednání dotčené politické strany (např. opomenutí splnění zákonných povinností – ustavit orgány strany, podat výroční finanční zprávu apod.), anebo jde o porušení Zákonem stanovených zákazů (ozbrojování, zřizování ozbrojených složek, činnost na pracovištích, vyvíjení činnosti v rozporu s Ústavou a zákony, ohrožování mravnosti, veřejného pořádku, práv a svobod občanů atd.) a jde rovněž o stav trvající, o činnost pokračující nebo opakující se, tj. jsou seznatelné rysy soustavnosti. Je pak samozřejmě věcí Soudu, aby přezkoumal, zda navrhované řešení (tj. pozastavení činnosti či rozpouštění politické strany) je odpovídající konkrétním okolnostem věci. Jakkoliv totiž Soud zkoumá chování politické strany v minulosti až do okamžiku svého rozhodování, má rozpouštění politické strany neopominutelnou preventivní funkci – v kontextu konceptu bránící se demokracie.

[232] Není sporu o tom, že pozastavit činnost strany by mělo být vyhrazeno případům, kdy zjištěná porušení Zákona jsou zpravidla méně závažná, ojedinělá, krátkodobá a zároveň existuje rozumná míra pravděpodobnosti, že politická strana už začala (nebo brzy začne)

podnikat kroky k odstranění stavu, který vedl k jejímu dočasnému vyřazení z politického života. Pozastavení činnosti strany by mělo smysl jen tehdy, pokud nedostatky, pro něž byla činnost strany pozastavena, jsou takové povahy, že je jednak může tato strana ve stanovené lhůtě reálně odstranit a zároveň jejich odstranění lze v případném následném řízení o znovuoživení činnosti strany efektivně zkontrolovat. Důležitým ukazatelem zde budou zejména konkrétní kroky strany, jejích orgánů a představitelů, vnitrostranický vývoj, činy projevované navenek, apod. Vedle toho bude třeba hodnotit i „vnější“ okolnosti, kterými jsou stav a vývoj společnosti, míra její stability, fungování demokratických mechanismů ve veřejném životě, efektivita státu a jeho orgánů při postihu protiprávních skutků jednotlivců, které jsou jinak přičitatelné politické straně, atd.

[233] Dále Soud doplňuje, že po vynesení jeho rozsudku *Dělnická strana I* se k rozpuštění politických stran také vyjádřil ESLP. Ten v rozsudku sedmičlenného senátu ze dne 30. 6. 2009 ve věci *H. Batasuna a Batasuna proti Španělsku*, stížnosti č. 25803/04 a 25817/04, shledal jím posuzované rozpuštění politické strany (resp. stran, srov. odst. 84 rozsudku) souladným s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod. Tento rozsudek je konečný, protože žádost o postoupení případu velkému senátu byla zamítnuta (6. 11. 2009). Označené rozhodnutí představuje další výkladové vodítko, které je relevantní při aplikaci právního rámce nastíněného Soudem v rozsudku *Dělnická strana I*.

[234] ESLP vyšel mj. ze závěru o propojení mezi danými politickými stranami a teroristickou organizací Euskadi Ta Askatasuna (ETA). To dovedl z nedostatku odsouzení atentátů provedených organizací ETA těmito politickými stranami a z dalších nepřímých důkazů, podle nichž strany působily jako nástroj teroristické strategie organizace ETA. Takovými nepřímými důkazy byly např. veřejné projevy představitelů politické strany oslavující organizaci ETA a její členy, účast představitelů strany na shromáždění podporujícím organizaci ETA, uznání teroristů z organizace ETA jako čestných občanů ve městech pod vedením stěžovatelů a odkaz na zakázanou, resp. teroristickou organizaci *Gestoras Pro-Amnistía* umístěný na internetových stránkách politické strany (odst. 85 rozsudku).

[235] Podle ESLP chování politiků zahrnuje nejen jejich jednání a projevy, ale za určitých okolností i jejich opomenutí či mlčení, které mohou představovat zaujetí stanoviska a lze o nich hovořit jako o výslovné podpoře (odst. 88 rozsudku). Jednání daných politických stran bylo posouzeno souhrnně jako součást strategie k prosazení politického programu, který byl shledán ve své podstatě v rozporu se zásadami demokracie. Metody použité politickými stranami podle ESLP nedodržely meze stanovené judikaturou k Evropské úmluvě o lidských právech (odst. 87 rozsudku). Jednání a projevy přičitatelné těmito politickým stranám představovaly ve svém celku jasný obrázek o jejich společenském modelu, který je v rozporu s koncepcí demokratické společnosti (odst. 91 rozsudku).

[236] ESLP zmínil souvislost věci s mezinárodním bojem proti terorismu (odst. 90 rozsudku) a přihlédl i k historickým a mezinárodním souvislostem věci (srov. zejm. odst. 85 a násl. rozsudku). Citovaný rozsudek ESLP shledal za splněnou podmínku naléhavé sociální potřeby pro rozpuštění politické strany (odst. 91 rozsudku) i podmínku přiměřenosti sledovaným legitimním cílům (odst. 92, 93 rozsudku). V citované části rozsudku ESLP je často konstatováno, že k porušování zákonných pravidel musí docházet „opakujícím se a závažným způsobem“..., tzn. „existence strany představuje nebezpečí, proti němuž se zdá být jako jediné možné řešení použití sankce ve formě jejího rozpuštění“ a pokračuje: „Demokracie je ve skutečnosti živena svobodou projevu. Proto tato svoboda platí nejen pro informace či myšlenky přijímané pozitivně či považované za neškodné a neutrální, ale také pro ty, které uráží a znepokojují (srov. *Handyside proti Spojenému království a Jersild proti Dánsku*)...*Výjimky totiž fakticky vyžadují restriktivní výklad, tudíž pouze přesvědčivé a naléhavé důvody mohou odůvodnit omezení svobody sdružování...taková přísná opatření lze aplikovat pouze v nejzávažnějších případech (srov. *Refah Partisi proti Turecku, Sjednocená komunistická strana Turecka a další proti Turecku, Socialistická strana a další proti Turecku a Strana svobody a demokracie proti Turecku*).*“ ESLP uznává,

že „nelze po státu požadovat, aby předtím, než zasáhne, očekával, že si politická strana přisvojí moc a začne uskutečňovat politický program, jenž není v souladu s Úmlouvou a demokratickými normami....stát musí mít schopnost rozumně zabránit naplnění takového programu dříve než bude uveden do praxe konkrétními činy odůvodňujícími riziko z narušení občanského smíru a demokratického režimu ve státě“. Schopnost preventivního zásahu státu je tedy uznávána za souladnou, nicméně nezbytnost zásahu v sobě zahrnuje zkoumání „naléhavé sociální potřeby“, tzn. zda existují indicie prokazující, že ohrožení demokracie a je dostatečně a rozumně blízké

(...)

VI. Závěry Soudu

[624] Při posuzování návrhu na rozpuštění politické strany se Soud – ve shodě se svojí dosavadní judikaturou - musel na prvním místě zabývat **protiprávností činnosti** takové strany. Protiprávní je v tomto směru i jednání rozporné s ustanovením § 4 Zákona. V rámci posuzování protiprávnosti činnosti strany bylo třeba zkoumat také slučitelnost ústavního či politického systému, o který strana usiluje, se základními principy demokratické společnosti, dále to, zda strana vyzývá k násilí a konečně otázku, zda její politický projekt respektuje pravidla demokracie, usiluje o jejich zničení nebo směřuje k porušování uznávaných práv a svobod (srov. zejm. odstavce 46, 53, 59 a 60 rozsudku *Dělnická strana I*).

[625] V nyní posuzované věci vláda vytkla Dělnické straně, že je její činnost v rozporu s ustanovením § 4 písm. a) Zákona, tedy porušuje ústavu a zákony, resp. jejím cílem je odstranění demokratických základů státu, a s ustanovením § 4 písm. d) Zákona, tedy ohrožuje mravnost, veřejný pořádek nebo práva a svobody občanů.

[626] V řízení bylo prokázáno, že skutečný program DS, nahlížený ve světle projevů představitelů a členů této strany, dále projevů, které zazněly na shromážděních organizovaných Dělnickou stranou, nebo kterých se tato strana účastnila, a názorů, jímž tato strana poskytuje prostor ve svém stranickém tisku, směřuje k vyvolávání národnostní, rasové, etnické a sociální nesnášenlivosti a ve svém důsledku ke snaze o omezení základních práv a svobod určitých skupin obyvatel České republiky, zejména menšin (typicky romské, ale také vietnamské a židovské, dále obecněji přistěhovalců a lidí jiného původu, barvy pleti či sexuální orientace). Nenávistná rétorika DS vůči těmto skupinám se ani v posledním roce nijak nezměnila a Soud, který se zaměřil především na projevy této strany po březnu 2009, nemohl konstatovat snahu o změnu jejího programového směřování. V tomto ohledu proto Soud uzavřel, že program DS směřuje k odstranění demokratických základů právního státu, mezi které je nutno počítat respekt k ochraně uznávaných práv a svobod [§ 4 písm. a) Zákona]. Jakkoliv vláda porušení tohoto ustanovení nenamítla, poukazuje Soud i na ustanovení § 4 písm. c) Zákona, protože DS nepochybně směřuje k potlačení rovnoprávnosti občanů, a to zejména na základě národnostního klíče nebo sexuální orientace.

[627] Dále Soud zjistil, že programovou podobností i užívanou symbolikou DS navazuje na německý nacionální socialismus. Zde Soud připomíná roli, kterou hrál nacismus v dějinách a historické zkušenosti nejen České republiky, ale celé Evropy a světa. Právě s ohledem na tuto zkušenost je třeba vyjít z nevyvratitelného faktu, že nacionální socialismus je totalitní ideologií neslučitelnou s demokracií a základními lidskými právy, jehož cíle jednoznačně směřují k popření práv chráněných Úmlouvou (vedle vládou citovaného rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva ze dne 12. 10. 1989 ve věci *B. H., M. W., H. P. a G. K. proti Rakousku*, stížnost č. 12774/87, srov. např. také rozhodnutí ESLP ze dne 1. 2. 2000 ve věci *Schimaneck proti Rakousku*, stížnost č. 32307/96). Dělnická strana v průběhu řízení tvrdila, že s nacismem nemá nic společného, nicméně průběh řízení a dokazování zcela zjevně její tvrzení vyvracel. Vzhledem k Soudem shledanému úmyslu Dělnické strany nahradit současný „Systém“ demokratického

právního státu totalitní ideologií nacionálního socialismu nelze mít pochyb o předpokládaném porušení článku 9 odst. 2 Ústavy. Návaznost DS na tuto totalitní ideologii je také v rozporu s ustanovením § 4 písm. a) i d) Zákona, ve smyslu protiprávnosti směřující k odstranění demokratických základů státu a ohrožení práv a svobod občanů. Zároveň je třeba dodat, že sympatie DS k německému nacionálnímu socialismu z hlediska plynutí času nikterak neklesají.

[628] S návazností ideologie DS na německý nacionální socialismus souvisí rovněž zjištěná úzká provázanost této strany v podstatě se všemi významnými neonacistickými hnutími v České republice. V řízení bylo prokázáno, že DS v politické rovině postupně sjednotila podstatnou část, ne-li celé, pravicově extremistické spektrum. DS těmto hnutím vytváří politickou platformu pro pokus o určitou legitimizaci jejich světonázoru a zároveň v nezanedbatelném rozsahu poskytuje významným postavám těchto hnutí prostor ve svých stranických strukturách a na kandidátních listinách. Míra této spolupráce neklesá a DS poskytla krajně pravicovým aktivistům místo na svých kandidátních listinách nejen ve volbách do zastupitelstev krajů v říjnu 2008, nýbrž i ve volbách do Evropského parlamentu v červnu 2009 a v neuskutečněných volbách do Poslanecké sněmovny v říjnu 2009. Ze strany těchto hnutí DS naopak inkasuje především významnou podporu na svých shromážděních. Výjimečný není ani jev, kdy jsou shromáždění konána střídavě pod hlavičkou DS a jiného hnutí (ať již přímo, nebo jménem fyzické osoby). V prvním případě mají být některá shromáždění zaštitěna legitimitou politické strany, ve druhém je naopak snahou zamlžit odpovědnost za případné excesy, za projevy, které v průběhu shromáždění zazněly apod. V tomto směru ovšem Soud nepochyboval, vzhledem k účasti členů a projevům představitelů DS i na akcích pořádaných jinými hnutími, a naopak vzhledem k účasti sympatizantů extrémně pravicových hnutí na akcích DS, o koordinovaném postupu DS s pravicově extremistickou scénou. Jedná se o činnost, která potvrzuje snahu DS o odstranění demokratických základů státu [§ 4 písm. a) Zákona] a ohrožuje mravnost a veřejný pořádek [§ 4 písm. d) Zákona].

[629] Částečně v souvislosti s prokázanou spoluprací DS s neonacistickými hnutími Soud také uzavřel, že se DS nezříká při prosazování svých cílů ani násilí, toto násilí svou činností cíleně vyvolává a zároveň veřejně schvaluje a oslavuje násilí páchané svými členy a sympatizanty. Tento postoj DS je zřejmým porušením jedné z ústavních povinností politických stran (článek 5 Ústavy) a naplňuje tak § 4 písm. a) Zákona. Zároveň se jedná o postoj, který je s to ohrozit podstatným způsobem, byť zatím jen v lokálním rozsahu (v protikladu k celostátnímu) veřejný pořádek a práva a svobody občanů. Tím DS naplnila ustanovení § 4 písm. d) Zákona. Tato činnost DS je soustavná, dlouhodobá a Soud nezaznamenal v její intenzitě podstatný pokles ani v období po březnu 2009. V této souvislosti Soud poukazuje i na shromáždění konaná v posledním roce (např. Přerov, Šarišské Michařany), která vyústila v násilné střety s pořádkovými silami a kde se DS jednoznačně postavila na stranu útočících „aktivistů“ (tvořených i jejími členy či představiteli). V případě Šarišských Michařan v této souvislosti DS dokonce poukazovala (a to nikoliv poprvé) na „bitvu o Janov“, která je v podání DS setrvale prezentována jako součást jejího „boje se Systémem“.

[630] Jakkoliv samotná „bitva o Janov“ proběhla ještě před vydáním rozsudku *Dělnická strana I* a bylo proto především věcí vlády, aby ji uplatnila ve svém prvním návrhu, nemůže od ní Soud odhlédnout ani v nyní projednávané věci. Soud totiž sice rozhoduje podle stavu aktuálního v době rozhodnutí, ale „janovský kontext“ je i v současné činnosti DS všudypřítomný. „Bitva o Janov“ se pro DS a její sympatizanty stala symbolem: tzv. bojovníci z Janova jsou heroizováni, celá akce je považována za počátek revoluce a existuje snaha o její opakování. Právě zmíněné akce v Přerově a Šarišských Michařanech, uskutečněné v roce 2009, měly zjevně na Janov navazovat. Být není sporu o tom, že intenzita protiprávnosti a nebezpečnosti těchto následných akcí byla výrazně nižší, nemění to nic na věci, že DS zcela zjevně na účast na podobných akcích do budoucna nejen nerezignovala, nýbrž hodlá v nich pokračovat i nadále.

[631] V těchto případech Soud poukazuje rovněž na ustanovení § 5 odst. 1 Zákona, podle něhož strany a hnutí jsou odděleny od státu. „*Nesmějí vykonávat funkce státních orgánů ani tyto orgány nabrazovat.*“ Jak bylo nicméně v řízení prokázáno, právě u těchto akcí DS toto zákonné ustanovení porušila, jelikož se namísto hledání politických řešení snažila o potlačení tamějších existujících problémů bez jakéhokoliv demokraticky nabytého mandátu, a to formou nasazování svých mnohdy ozbrojených členů a stoupců, a to více či méně organizovaných (např. v Ochranných sborech). Tím se DS snažila v rozporu s citovaným zákonným ustanovením nahradit činnost příslušných státních a samosprávných orgánů a také pořádkových sil.

[632] Soud proto dospívá k přesvědčení, že jednání DS tvoří ve svém souhrnném posouzení jasný obrázek naplňování strategie k prosazování politického programu a dosažení společenského modelu, který je v příkrém rozporu s koncepcí demokratického právního státu.

[633] Soud si je zároveň vědom skutečnosti, že politickou stranu nelze postihnout jen pro její kritiku právního a ústavního pořádku státu. Soud ani nepochybuje, že některá z témat, jichž se Dělnická strana chopila, odráží skutečné a hluboké společenské problémy. Problémy, jejichž řešení, a mnohdy i jen diskuse o nich, jsou často vytěšňovány z veřejné debaty a haleny jazykem politické korektnosti až do ztráty jejich obrysů. Na tomto místě proto Soud zdůrazňuje, že pojmenování palčivých a bolestivých problémů společnosti je bytostným právem každého jednotlivce i politické strany. Limitem nemůže být ani používání politicky korektního jazyka, které může být vnímáno toliko jako dělící mezí „společensky slušnými“ a „společensky neslušnými“, nikoliv však již jako kritérium určení protiprávnosti, tím méně pak kritérium pro rozpuštění politické strany. Svoboda projevu musí být zachována i tehdy, když určité projevy mohou být vnímány jako velmi kontroverzní a i když se drtivá většina společnosti s kritikou neztotožní. Toto právo totiž tvoří jeden z úhelných kamenů demokratického právního státu.

[634] I svoboda projevu má ovšem své meze. V rozsudku *Komunistický svaz mládeže* Soud konstatoval, že „*extrémním názorům a sdružením založeným k jejich šíření lze ... cestou administrativní represe zasáhnout až tehdy, vznikne-li nikoli jen hypotetické nebezpečí, že uvedené extrémní názory či jejich důsledky mohou začít být skutečně prosazovány a realizovány*“ s tím, že „*že mezi hlásáním extrémních názorů a jejich prosazováním a uskutečňováním existuje nezřídka jen velmi tenká a nezřetelná dělící linie. Vzhledem k základní roli, jakou svoboda sdružovací, a s ní spojená svoboda projevu, v pluralitní společnosti hrají, však může administrativní represe v těchto hraničních případech nastoupit teprve tehdy, je-li možno se rozumně domnívat, že nepřikročení k zásahu by již pravděpodobně vedlo k reálnému ohrožení práv a svobod občanů či hodnot, na nichž je demokratický právní stát založen*“. Potud obecně vyslovený názor Soudu platí i v nyní posuzované věci DS. Podstatná odlišnost mezi rozhodováním Soudu ve věci *Komunistického svazu mládeže* a v nyní posuzované věci ovšem vyplývá z části rozsudku *Komunistický svaz mládeže*, podle níž rozhodnutí o rozpuštění tehdy posuzovaného sdružení neobsahovalo „*úvahu o intenzitě brožby pro demokratické zřízení, vyjma zveřejnění programu na webových stránkách*“, dále nebyla „*popsána konkrétní činnost stěžovatele, jeho členů či sympatizantů*“ a konečně správní orgán nezmínil „*ani možné vazby stěžovatele na jiné politické subjekty, zejména politické strany hlásící se k extrémní levici*“. V nyní posuzované věci Soud vycházel z podstatně širšího zkoumání DS, než pouze z programu umístěného na jejích webových stránkách. Zde Soud připomíná celé odůvodnění shora, které v jednotlivých aspektech faktického programu a činnosti DS shledalo protiprávnost. Tato protiprávnost nespočívala v tom, že DS pojmenovávala radikálním jazykem některé společenské problémy, ale v tom, že se v diskusi (mj.) o nich a ve své činnosti a řešeních uchýlila do náruče totalitní ideologie, nenávisti a zejména výzvam a podněcování k násilí i k samotnému násilí.

[635] Po shledané protiprávnosti programu a činnosti DS se Soud zabýval **přičitatelností** zkoumaného jednání této politické straně (srov. také rozsudek *Dělnická strana I*, bod 52).

[636] O přičitatelnosti programu Dělnické straně nebylo pochyb. Podobně i ve vztahu k předvolebním spotům DS, z nichž Soud také vycházel, byla přičitatelnost jednoznačná.

[637] V případě některých projevů představitelů DS její předseda při jednání tvrdil, že se jedná o jejich osobní názory, které nelze přičíst straně. V tomto ohledu ovšem neměl pravdu. Veškeré projevy představitelů DS, jimiž se Soud zabýval, zazněly na shromážděních této strany, případně na shromážděních subjektů, s nimiž DS dlouhodobě a opakovaně spolupracuje, a představitelé DS na nich vystupovali právě ve svých stranických pozicích. Podobně články a texty, které tyto představitelé uveřejnili ve stranickém tisku, nejsou ničím jiným, než určováním ideového směřování strany. Soud na tomto místě připomíná, že politické strany jsou obecně vnímány především prostřednictvím projevů a vyjádření svých představitelů a dalších „mediálních“ tváří. V klipovité současnosti politické programy nabývají váhu zejména v podobě, ve které jsou veřejnosti přibližovány jednotlivými osobnostmi politických stran.

[638] Přičitatelnost projevů lokálních představitelů DS, jejich členů a kandidátů, ze kterých Soud vycházel, dovodil především na základě toho, že byly stejně jako projevy jejich představitelů přednášeny na shromážděních DS nebo jejich spřátelených subjektů, případně byly publikovány v jejím stranickém tisku. DS se od nich nikdy nedistancovala, což je zcela pochopitelné, protože tyto projevy a texty ideově i hodnotově odpovídaly rétorice představitelů strany a navazovaly na ni. Sloužily tedy především pro dokreslení a dobarvení obrazu, jehož podstatné rysy již dříve vplynuly z projevů představitelů DS.

[639] Podobně Soud přičetl Dělnické straně projevy, které zazněly na jejích shromážděních, případně na shromážděních s ní spřátelených subjektů, jichž se zástupci DS účastnili. I v tomto případě Soud vycházel ze stavu, kdy se jednalo o osoby zvané na shromáždění DS pravidelně a opakovaně, případně o shromáždění subjektů, s nimiž DS dlouhodobě spolupracovala. Za situace, kdy tyto osoby přednesly např. zjevně rasistický nebo antisemitský projev, případně se více méně nezastřeně přihlásily prostřednictvím odkazu na tzv. Třetí říši k nacismu (viz např. projevy S. Pohla z hnutí Freier Widerstand), a Dělnická strana je přesto pozvala na další shromáždění či s nimi dále spolupracovala, nebo dokonce tato shromáždění a projevy zpětně kladně hodnotila ve svém stranickém tisku, neměl Soud o přičitatelnosti takových projevů straně nejmenších pochyb. Uvedený závěr platí tím spíše, že i tyto projevy zapadaly do obrazu Dělnické strany, který vyvstal již ve světle jejího programu a projevů jejích představitelů a nebyly „nově přičtenými“ protiprávnostmi, jež by neměly oporu v jednání strany samotné.

[640] Konečně pak Soud uzavírá, že Dělnické straně bylo možné přičíst i názory osob, které nejsou jejími představiteli či veřejně známými členy, a které se objevily na stránkách jejího stranického tisku. V tomto závěru Soud vyšel ze skutečnosti, že šéfredaktorem tohoto tisku je člen představenstva DS a i tyto texty hodnocené Soudem odpovídají již dříve nastíněné podobě DS. Ani zde se tedy nejedná o texty, na jejichž základě by Soud přičetl Dělnické straně dříve nezkoumanou protiprávnost, ale o názory, které pouze potvrzují i jinými důkazy prokázané ideové a hodnotové směřování DS. Soud má totiž na základě provedeného dokazování za zcela zřejmé, že Dělnické listy nejsou koncipovány jako periodikum laděné polemickým směrem, kde by např. probíhala otevřená diskuse nad spornými tématy. Naopak, jde o platformu prezentace pouze určitého, velmi specifického a ideologicky jednostranného názorového proudu, z něhož nevybočují prakticky žádné publikované texty. Za této situace proto není určující, zda ten který autor prokazatelně je organizován v DS, případně zda je oprávněn za tuto stranu jednat.

[641] Soud tedy dospěl k závěru, že v řízení byla prokázána přičitatelnost protiprávního jednání Dělnické straně.

[642] Dále Soud přikročil k přezkumu **bezprostřednosti rizika** ohrožení demokracie. Stát pochopitelně může zabránit realizaci politického projektu, neslučitelného se základními právními a ústavními principy, ještě dříve, než bude uveden v život konkrétními akty, které mohou ohrozit občanský smír a demokratický režim v zemi, musí ovšem existovat skutečné a bezprostřední

nebezpečí ohrožení demokracie. Rozpuštění strany není jen reakcí na její chování v minulosti, ale je především do budoucna namířeným aktem bránící se demokracie proti reálně existujícímu nebezpečí. Pro hodnocení činnosti politické strany, spojené se snahou získat úplný obraz o jejích aktivitách, může být relevantní i jednání této strany v minulosti. Zároveň podle konkrétních okolností může být např. důležité, zda a jakým způsobem se strana distancovala od svých dřívějších činů, zda a jak se změnila její členská základna a vedení, zda došlo k zásadnímu programovému posunu apod. (srov. rozsudek *Dělnická strana I*, zejm. odstavce 54, 56).

[643] Zde Soud především konstatuje, že rizikem ohrožení demokracie v citovaném rozsudku nerozuměl pouze míru pravděpodobnosti, s níž strana získá parlamentní většinu a poté formálně „obráť kormidlo“ státoprávního uspořádání směrem z demokratických vod. Rizikem ohrožení demokracie je třeba rozumět i stav, kdy je strana schopna třeba jen na lokální úrovni účinně destabilizovat stávající institucionální a právní systém, a zejména stav, kdy tak může činit či dokonce činí opakovaně a stát jen s vynaložením nepřiměřeného úsilí a prostředků garantuje ochranu práv a svobod obyvatel dané lokality. Pokud je výsledkem jednání politické strany v určité lokalitě nejen přímá destabilizace tohoto místa, ale i zprostředkované riziko destabilizace a případně společensky nežádoucích jevů (eskalace násilí) v jiných lokalitách, je již možné hovořit o bezprostředním nebezpečí ohrožení demokracie. Toto ohrožení se tedy nemusí zdát v jednom okamžiku zjevným všem obyvatelům celého státu.

[644] V tomto směru DS dosáhla stupně, kdy již může představovat aktuální riziko pro demokracii, jakkoliv zatím spíše na lokální než na celostátní úrovni. Příklad „bitvy o Janov“ ukázal, že tato strana je schopna prostřednictvím s ní spolupracujících neonacistických hnutí motivovat nezanedbatelné síly k násilí směřujícímu proti reálně ohroženým skupinám obyvatel. DS se od události nejen nijak nedistancovala, ale dokonce se k ní jednoznačně hlásí, zcela cíleně vytváří legendu „bitvy o Janov“ jako počátku „revoluce“ v „boji se Systémem“, heroizuje „spolubojovníky“, kteří se prokazatelně dopustili ozbrojeného násilí. DS naopak odsuzuje pořádkové síly za zásah, přestože byl podle provedené dokazování přiměřený způsobu útoku „aktivistů“, a dosud se snaží této události politicky využívat. Důležitá je i personální a ideová podpora DS dalším akcím podobného charakteru, třebaže zatím nedosáhly rozměru srovnatelného s událostmi v Litvínově/Janově dne 17. 11. 2008.

[645] Za velmi významnou považuje Soud z hlediska zmíněné bezprostřednosti rizika skutečnost, že DS v současnosti představuje prakticky monopolní, vysoce organizovanou, politickou platformu pro všechny významné pravicově extrémistické subjekty působící v České republice. Je zcela zřejmé, že v každé demokratické společnosti existuje a bude existovat určitá skupina občanů, kteří se negativně vymezují vůči ústavnímu a politickému systému jako celku a ve svých aktivitách se nezděraňují ani používat násilí vůči jiným. Soud má za to, že v řízení bylo prokázáno (zejm. výpověďmi svědků Nováka a Choboly), že řada těchto jedinců nalézá svoji seberealizaci právě v projevovaném násilí (např. jako součást tzv. hooligans některých fotbalových klubů), ve velmi vyhraněném hudebním směru (tzv. white power music) a počínaje rokem 2007 také na politické scéně stále těsnějším zapojením do aktivit Dělnické strany. Tyto aktivity však ani v rámci strany nejsou ryze politické, ale jak ukázal příklad některých shora popsaných shromáždění, představují prolnutí politiky a násilí. Míra jeho nebezpečnosti je podstatně zvýšena organizovaností, kterou umožňuje struktura DS. Tato organizovanost se prakticky projevuje zejména způsobem provádění veřejných akcí, formou komunikace mezi členy a stoupenci DS, napojení na jiné pravicově extrémistické subjekty atd. Specifickým znakem těchto aktivit je jejich celostátní provázanost, projevující se v účasti jednotlivců z celého území České republiky. Cílem účastníků těchto akcí je často násilí, rasové útoky, narušování veřejného pořádku a další jevy, které jsou v demokratickém právním státě nežádoucí.

[646] Demokratický právní stát na tato rizika musí odpovídajícím a proporcionálním způsobem reagovat, a to jak v individuální sféře (správněprávní a trestní odpovědnost jedinců),

tak i ve vztahu k politické straně. Pokud totiž v nyní projednávané věci bylo zjištěno, že nezanedbatelná část kandidátů DS ve volbách je úzce spojena s extrémistickými hnutími (AN, NO, RWU), tyto subjekty se podílejí na konkrétních akcích DS a existuje zcela zjevné propojení i v ideové oblasti, nelze vnímat Dělnickou stranu jinak než jako prostředek pro realizaci politických cílů těchto extrémistických skupin. Bylo by naivní domnívat se, že tyto cíle, daleko otevřeněji prezentované zmíněnými hnutími (otevřený rasismus, etnická nesnášenlivost, xenofobie, antisemitismus, neonacistické tendence, výzvy k násilí proti skupinám obyvatel, násilí a trestná činnost jako výrazný průvodní jev řady aktivit), nejsou a nebudou transformovány do podoby konkrétních kroků v politické oblasti, vždy samozřejmě v závislosti na stupni dosažené politické moci (úroveň obecních samospráv, krajský stupeň, případně až úroveň celostátní). V tom spatřuje Soud velmi intenzivní hrozbu pro celý ústavní systém.

[647] Relevantní je rovněž skutečnost, že - jak Soud již shora konstatoval - u strany v současnosti nedošlo v zásadě k žádnému programovému posunu, natožpak významnému. Faktický program, interpretovaný ve světle nenávislné rétoriky představitelů a členů této strany, tedy neztratil nic ze své „údernosti“ vůči některým menšinám a ze svého jednoznačného směřování k okleštění jejich základních práv a svobod. V tomto směru nemohlo být o zřeknutí se dřívějšího jednání ani řeči a příkladem lze připomenout třeba výslovné odmítnutí předsedy DS distancovat se (přes dotaz Soudu) od zjevně a silně antisemitských projevů, které zazněly na shromáždění spolupořádaném touto stranou (1. 5. 2008) – v tomto směru proto naopak stále platí text 1. místopředsedy DS, který celé shromáždění i jeho ideový obsah ve stranickém tisku DS výrazně adoroval.

[648] Podobně i zalíbení DS v německém nacionálním socialismu zůstává stabilní charakteristikou této strany. Zde může sloužit příkladem nezměněného přístupu DS opakovaná účast řečníka oslavujícího tzv. Třetí říši (S. Pohl z hnutí Freier Widerstand) na shromážděních DS, naposledy 1. 5. 2009 v Brně. Soud také připomíná, že se v případě nacismu jedná o ideologii genocidního totalitního režimu. Debata o legitimitě obhajování jeho myšlenek se proto jeví zcela absurdní.

[649] V řízení nebylo ani prokázáno, že by v DS existoval trend k proměně vedení strany a členské základny směrem k méně extrémním protiprávním projevům. Co do změn v členské základně, ty Soud nemohl posoudit, protože neměl k dispozici v podstatě žádné relevantní údaje, které by se členů DS týkaly. Předseda DS se při jednání ohradil proti tvrzení vlády o počtu členů a nabídl vlastní údaj, ten ovšem zůstal stejně jako v případě vlády jen v rovině tvrzení. U některých osob, kde bylo tvrzeno jejich členství v DS, předseda této strany při prokazování jejich sepětí s neonacistickým hnutím zdůrazňoval, že nejsou členy DS, způsobem naznačujícím, že se stranou neměli nic společného. Vzápětí však k dotazu Soudu u některých připustil, že v minulosti byly členy strany. Vzhledem k tomu, že v zásadě u žádné osoby, jíž se Soud ve zmiňovaném kontextu zabýval, DS nenabídla konkrétní údaje týkající se jejího členství, ukončení členství a důvodů takového ukončení, tím méně aby nabídla Soudu důkazy k podobným tvrzením, nebylo možné učinit k možné proměně členské základny žádný závěr ve prospěch ani v neprospěch DS. Soud zde proto zdůrazňuje, že vycházel především z nezpochybnitelných údajů na kandidátních listinách DS a z projevů jednotlivých osob hlásících se k členství ve straně, pokud DS jejich členství nepopřela.

[650] K nyní rozebíranému kritériu tak Soud uzavřel, že DS představuje schopností a prozatím na lokální úrovni projevenou snahou o destabilizaci poměrů a eskalaci násilí bezprostřední riziko ohrožení demokracie.

[651] Konečně pak Soud zkoumal, zda zamýšlený zásah, tj. rozpuštění této strany, je přiměřený sledovanému cíli, tzn. zda není narušena **proporcionalita** mezi omezením práva sdružovat se v politických stranách a zájmem společnosti na ochraně jiných hodnot. Soud v tomto směru

připomíná, že hodnocení otázky proporcionality musí respektovat principy nastíněné v části V.1 (odst. 230 a násl.).

[652] V souladu se zásadou proporcionality musí být zásah do práva sdružovat se v politických stranách přiměřený sledovaným legitimním cílům. V případě návrhu na rozpuštění politické strany je proto nutné zkoumat, zda existovaly mírnější prostředky, jichž mohlo být proti dané straně použito, a zda rozpuštění svým právním významem odpovídá důvodu, pro který je navrhováno, resp. zda je ekvivalentní hodnotě či cíli, které mají být chráněny. Nikoliv každé porušení práva nebo ohrožení právem chráněných hodnot může vést k zásahu do práva na sdružování v politických stranách, ale musí se jednat o intenzivní porušení či ohrožení těchto hodnot. Pouze zájem na ochraně ohrožených práv, která jsou svojí hodnotou srovnatelná s právem sdružovat se v politických stranách, může vyvážit zásah do tohoto práva (srov. rozsudek *Dělnická strana I*, zejm. odstavce 57 a 61).

[653] Soud již shora uvedl, že obrana Dělnické strany byla v řízení vedena taktikou zdůrazňované náhodnosti jednotlivých jí vytykánych skutečností. Procesní strategie DS měla své racionální jádro, protože závažnost protiprávnosti celé řady z jejích projevů a jiného jednání nevyplývala najevo nahlížena osamoceně, ale jak Soud naznačil - teprve v rámci ostatních prokazovaných skutečností. Tato situace ovšem do značné míry snižuje možnost efektivní nápravy DS v návaznosti na případný individuální postih jednotlivých fyzických osob. Dále je třeba podotknout, že v některých případech, kdy nepochybně došlo ke spáchání mnoha trestných činů, byl okamžitý efektivní individuální postih obtížný – typicky v případě shromáždění, zejména násilných, jichž se účastnil větší počet osob, byly pořádkové síly natolik vázány ochranou skupin, proti nimž útoky směřovaly, a útoky byly natolik masivní a rozsáhlé, že bylo spíše výjimečně možné bezodkladně postihnout jednotlivé pachatele konkrétních trestných činů či přestupků. Konečně je třeba nahlédnout také na to, v čem je spatřována protiprávnost činnosti DS. Ta totiž z podstaty vytykáneho jednání limituje možný individuální postih konkrétních fyzických osob. DS poskytnutím své organizační struktury a politické legitimacy krajně pravicovým hnutím vytváří prostředí usnadňující páchaní protiprávních činů (zejm. trestných činů a přestupků). Postih jednotlivců je za této situace mířen proti následku, nikoliv příčině uvedeného jevu. Soud zdůrazňuje, že jeho závěr nemůže a nesmí vést k rezignaci Policie ČR na stíhání a postih trestných činů páchaných jednotlivci, byť by tak činili v souvislosti s politickou činností určité strany. V podobném případě se Soud vždy musí zabývat tím, zda mohl být individuální postih protiprávního jednání jednotlivců dostatečně efektivním prostředkem k ochraně hodnot ohrožovaných činnostmi určité strany nebo jejích členů.

[654] Program Dělnické strany, její skutečný program získávající obrysy teprve ve světle projevů a článků jejích představitelů, její ideové směřování, její opora v myšlenkách, hodnotách i symbolice německého nacionálního socialismu, její nezanedbatelná personální provázanost s krajně pravicovými a neonacistickými uskupeními, a konec konců i její více či méně zastíraná a zastřená účast na veřejných shromážděních krajně pravicových extremistů a podpora akcím pogromistického charakteru, při nichž došlo k ozbrojeným násilným střetům s Policií ČR a jinými pořádkovými silami, nenechávají pochyb o tom, že DS zakládá svoji existenci na vzbuzování nenávisti k různým etnickým a sociálním skupinám, líčeným jako nepřátelé a na vytváření obrazu světa jako bojiště.

[655] Carl Gustav Jung napsal: „*Skutečná existence nepřítelů, na něbož je možno svést veškeré zlo, znamená pro svědomí člověka nesmírnou úlevu. Můžeme alespoň bez zábran říci, kdo je ten ďábel, a je nám pak jasné, že příčina našeho neštěstí se nachází vně, a nikoli snad v našem postoji.*“. Citát trefně ukazuje, jakým způsobem je nastavena ideologie DS. Zničení nepřítelů, jeho zahubení, vede k očistě našeho světa, kaženého nikoliv námi.

[656] Dělnická strana byla podle Soudu právem označena jako strana vyznávající totalitní ideologii, jako strana hlásící se ke společenskému modelu, který byl zavržen po způsobení

nevýslovného utrpení desítkám milionů lidí, a který přes odstup více než půl století neztratil nic z negativního příkladu budoucím generacím. Soud však přesto opět připomíná Jungovu myšlenku – jen v obráceném směru. Lze připustit, že označení Dělnické strany jako subjektu nepřátelského demokratickému právnímu státu může přinést úlevu veřejnému svědomí. Společnost si ovšem musí být vědoma toho, že příčina existence Dělnické strany leží uvnitř jí samotné. Dělnická strana není vnější nepřítel, je to jedna z tváří této společnosti. Problémy této společnosti, na které DS v některých případech legitimně poukazovala a kterých využila či zneužila, samozřejmě rozpuštěním této strany nezmizí. Soud nicméně připomíná, že navrhovaná řešení těchto problémů musí důsledně respektovat principy právního státu, zejména ochranu základních práv a svobod.

[657] Zároveň Soud podotýká a zdůrazňuje, že ideologie hlásaná Dělnickou stranou, ani ti, kteří se k ní hlásí, rozpuštěním strany neopustí veřejný prostor. Tento krok nevymaže extrémní a extremistické názory z politického života a tím méně ze společnosti. Tvrdil-li v této souvislosti předseda Dělnické strany, že její členové a příznivci mohou přijít o značku, nikoliv však o své názory, měl beze zbytku pravdu. Bylo by v bytostném rozporu se základními hodnotami této společnosti určovat myšlenky, které její členové mohou zastávat. A přestože lze, na rozdíl od zastávání názorů, omezit jejich veřejné hlásání, členům DS nelze bránit a zabránit ani v založení nové politické strany v případě rozpuštění té předchozí. Český právní řád nezná sankci odnětí občanských práv a členové politické strany se mohou i v případě jejího rozpuštění nadále politicky angažovat. Rozpuštění DS proto znamená pouze její vyřazení ze soutěže politických stran, nikoliv vyřazení jejich představitelů a členů – byť lze připustit, že obtíže spojené s přechodem do jiného politického subjektu nebo se založením nové politické strany znamenají zásah (právem aprobovaný) do jejich politických práv a třeba jen krátkodobé omezení jejich možnosti usilovat o politickou moc.

[658] Za této situace je legitimní se ptát, zda má vůbec smysl činit takový krok, jakým je rozpuštění Dělnické strany. Soud dospěl k závěru, že má. Nezávisle na možné „reinkarnaci“ Dělnické strany v podobě jiného politického subjektu totiž Soud dospěl k závěru, že je nutné jasně pojmenovat hodnoty prosazované touto stranou, jednoznačně konstatovat, že ideologie navazující na totalitní konstrukci nacionálního socialismu představuje zlo, a že existující systém právních hodnot České republiky není s takovou ideologií kompatibilní. Soud připomíná, že rozhodnutí o rozpuštění politické strany má významnou preventivní funkci. Být by stejní členové rozpuštěné politické strany či kdokoliv jiný založili nový politický subjekt, musí tak činit s vědomím předchozího rozpuštění, které nastavuje hranice jejich budoucímu jednání.

[659] V úvahách o bezprostřednosti hrozby a zejména přiměřenosti prostředků k jeho dosažení se Soud zabýval otázkou, zda byl vzestup ideologií, které se následně ukázaly vést k totalitním režimům, zadržitelný či nezadržitelný. Jak rozpoznat znamení doby, kdy se již vzestup nedá zastavit? Kdy je hrozba na jedné straně dostatečně bezprostřední, ale zásah na straně druhé ještě přiměřený?

[660] Rozhodnutí v tomto směru není jednoduchým dosazením proměnných skutkových zjištění do triviální rovnice právní úpravy - Soud vážil základní kameny, tvořící pilíře současného společenského uspořádání.

[661] Na jedné straně stojí svoboda projevu, spojená s právem sdružovacím, navíc v demokratickém právním státě se zvláště chráněným právem sdružování v politických stranách. Politické strany jsou v zásadě jedinými subjekty schopnými efektivně usilovat o institucionalizovanou moc ve státě. Rozpuštění politickou stranu znamená alespoň dočasně odeprít jejím členům možnost usilovat o tuto formu moci, tedy omezit jejich politická práva. Proto takový zásadní krok může být odůvodněn pouze ochranou práv stejně důležitých, jako svobodná politická soutěž.

[662] Těmi jsou na druhé misce vah základní lidská práva a svobody. Sociální smír moderního demokratického právního státu je charakterizován demokratickým prvkem, tedy vládou většiny, která je však omezena právem – katalogem základních lidských práv a svobod, chránících i před většinou nejužší nedotknutelné jádro individuální svobody. V řízení bylo bez nejmenších pochyb prokázáno, že program Dělnické strany i její kroky, vedoucí k naplňování programu, směřují k rozvrácení takto popsaného fungování společnosti. Současně Dělnická strana navazuje na ideologii německého nacionálního socialismu, byť částečně v jeho „modernějším“ neonacistickém provedení. Cíle DS tak bez jakýchkoliv pochybností směřují k popření základních lidských práv a svobod.

[663] Dělnická strana se zaštiťovala svobodou projevu a právem sdružování. Nikdo, ani politická strana, se však nemůže účinně dovolávat ochrany svých vlastních základních práv a svobod, uplatňovaných s cílem ohrožovat nebo porušovat základní práva a svobody jiných. Výkladovým vodítkem je v tomto směru článek 17 Úmluvy, podle něž nic v Úmluvě nemůže být vykládáno tak, jako by dávalo státu, skupině nebo jednotlivci jakékoliv právo vyvíjet činnost nebo dopouštět se činů zaměřených na zničení kteréhokoliv práva a svobody přiznané Úmluvou nebo na omezování těchto práv a svobod ve větším rozsahu, než to Úmluva stanoví (srov. např. rozhodnutí ESLP ze dne 8. 6. 1976, *Engel a spol. proti Nizozemí*, stížnosti č. 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72, nebo rozhodnutí o nepřijatelnosti ze dne 20. 2. 2007, *Pavel Ivanov proti Rusku*, stížnost č. 35222/04).

[664] Za této situace se nakonec i rozhodování Soudu jevílo vážením mezi dvěma konkurujícími si právy, ale za současného zneužití jednoho z nich ve smyslu článku 17 Úmluvy, přípouštějícího i omezení sdružovacího práva (vč. sdružování v politických stranách) podle článku 11 odst. 2 Úmluvy. Soud totiž posuzoval stav, kdy se Dělnická strana zaštiťovala svobodou projevu a právem sdružovacím především proto, aby mohla směřovat k omezení základních lidských práv a svobod jí napadaných sociálních skupin. Historie přitom ukazuje, i na příkladu německého nacionálního socialismu, že vůle většiny představující zvláště vůči menšině se nakonec obrací proti všem.

[665] Závěr Soudu v předchozím odstavci podstatným způsobem snižuje možnost Dělnické strany účinně namítat porušení práva na svobodu projevu či práva sdružovacího. Jinými slovy, strana, která hrála politickou hru násilně a s nacionálně socialistickými kartami, musí počítat s tím, že v případě návrhu na její rozpuštění jsou tyto karty Černým Petrem, s nímž nelze vyhrát. V jeho světle Soud hodnotil i přiměřenost zásahu. Byla-li by Dělnická strana moderní radikální stranou evropského střihu, bylo by nutné zkoumat, nakolik historií dosud neotestovaný mix jejích programových bodů může ohrozit základy demokracie, nakolik má taková strana potenciál realizovat svůj program nebo jeho části, a nakolik lze vyřazením některých částí jejího programu nebo postihem některých jejích projevů snížit míru její společenské nebezpečnosti na akceptovatelný standard současné demokratické společnosti.

[666] Dělnická strana však není v takovém postavení. Soud na základě provedeného dokazování dovedl její ideové navázání na nacionální socialismus a neonacismus, stejně jako podporu násilí. To se projevilo nejprve v personální rovině, když DS absorbovala osoby z neonacistické, resp. krajně pravicové scény neštítící se násilí a následně svojí strukturou i ideově podporovala a oslavovala akce, na nichž k násilí došlo. Jedná se o podstatné skutečnosti, které potenciál DS zařadit se po bok politických stran fungujících v souladu se zákonem limitně přibližují nule. DS se těchto charakteristik navíc nezbavila ani po předchozím návrhu na její rozpuštění. Kalkulovat o zamítnutí návrhu po všech shora uvedených zjištěních Soudu s poukazem na to, že se stát měl nejprve pokusit o použití mírnějších prostředků k „nápravě“ DS, by pak bylo alibistickým zavíráním očí před zjevnou skutečností. Tato strana je založena na své dlouhodobé a nepřerušované ideologii nenávisti a násilí a je natolik pevně personálně i hodnotově spojena s krajně pravicovými hnutími v České republice, že její změna prakticky není

možná. Vedla by totiž k popření samotných důvodů její existence. Za této situace pak nebylo namístě učinit závěr o pouhém pozastavení činnosti DS.

[667] Soud proto neměl pochyb, že rozpuštění Dělnické strany není v rozporu ani s kriteriem proporcionality tohoto zásahu.

(...)